

Lisa
Eesti Juristide Liidu 31.mai 2023.a.
volikogu istungi protokollile

President Heino Junolainen ettekanne

Presidentuuri tegutsemise aeg tavapäratum varasematest kolmaastakutest – ebamäärane (covid – 1,5 a), sõda, vastakaid arvamusi tekitanud valimistulemused ja kavandatavad seadusemuudatused); õigusvaldkonna kavandatavad muudatused (ühtne juristieksam). EJL positsioneerimisest õigusmaastikul on Liidu tegevuses enam jäänud silma tasuta õigusabi teenus, võlanõustamine. Liidul on olnud püüd siseneda laiemalt õigusteenuse turule, eesmärgiga saada väljund meie liikmetele läbi tegevuse, kuid see on siiski piirdunud liidu enda poolt teenuse osutamisega. Eeltoodul on oma mõju ka koolituste kahanemisele, seda vaatamata koolituste üle kolimisele veebikeskkonda. Liikmeskond samal ajal stabiilne.

Kokkuvõttes on meid ümbritsev aeg olnud 3 a tagasi valitud juhatusel piisavalt eklektiline ja samas piisavalt lühikene, et uutel liikmetel aru saada aastate jooksul väljakujunenud liidu olemusest, liikmeskonna huvidest, tegevussuundadest ning organisatsiooni vastavusest ja väljundivõimalustest; arengust tervikuna. Paraku on algul willi olnud ikka rohkem kui skilli.

Juhatuses on olnud pidevalt päevakorral vajadus ennekõike määratleda EJL olemus ja sisustada mõte Quo vadis EJL? Aruteludes on juhatus pidanud vajalikuks markeerida teemasid – nagu:

- Suurem aktiivsus ühiskondlikel ja õigusloomelistel teemadel kaasärääkimisel
- Omavaheline ja rahvusvaheline võrgustumine
- Tegelemine järelkasvuga
- Juristi kutse edendamine, mis tõtt öelda tänaseks on saanud hoopis laiema sisu läbi ühise juristi kutseeksami temaatika üleskerkimise, ühiskonnas õigusteenuse struktuuri korrastamise, kutsekvaliteedi parandamise, juristi kutse sisu määratlemisel ja eelnevas EJL rolli määratlemise

Kuid niipalju, kui on juriste, on sageli ka erinevaid argumenteeritud arvamusi, mille vahel konsensuse leidmine on olnud komplitseeritud. Ei saa tolereerida mõttekäiku, et nii on alati olnud ja liikmetel huvi enama vastu puudub.

Samas möönan, et formaalselt on Liidul olemas tegevuskavad nii nagu kõigil varasematel aastatel ja need on ka täidetud nii nagu tegevusaruandest näha. Seekord

pidasin siiski põhjendatuks lähtuda Liidu põhikirja § 41.5 ja anda aru, pigem esitada kokkuvõtlikud tegevusmõtted volikogule.

Väga üldistatuna julgen öelda, et oleme liidu tegevuse diagnoosimisega alustanud ning jõudnud ristteele, kus peab jätkuma senisest laiem diskussioon ennekoike volikogus ehk ka laiemate volitustega juhatuses, büroo kantselei tasemel ja liikmeskonnas tervikuna.

Mõtted ja ettepanekud eelseisvateks aastateks nii volikogule kui ka juhatusele, mida on arutatud nii juhatuses ja liidu liikmete vahel ning seetõttu kujundatud erinevate mõtteavalduste tulemusena .

- EJL organisatsiooniline mudel – on olnud ajas muutumatu. Vajalik oleks seda parandada nii sisuliselt kui tehniliselt;
- EJL väljapaistvus ajas on olnud pigem kahanevas trendis. EJL algusaastate liidu arenguedu on kahanenud; Huvi õiguspoliitiliste otsuste tegemises osalemise vastu on tagasihoidlik huvipuudusest või mugavusest tingituna. Õiguspoliitika toimikond ei käivitunud huvi puudusel. Huvi näitasid üles üks-kaks liiget. Oma õiguspoliitiliste otsuste tegemisel oleme teatud mõttes langenud latergilisse unne. Viimased kolm aastat ei ole liidu väljapaistvusesse riiklikul tasemel ka märkimisväärset muudatust kaasa toonud, va nii sisene kui ka avalik diskussioon juristi kutseksami temaatikas, Juristide Päevade korraldamine. Õiguspoliitiline arvamus nõ „kobarseaduste“ eelnõude ja hea õigusloome tavade osas jäigi esitamata, kuna koondmõtete projekt jäi tagasisideta; Seevastu Liidu igapäevane tegevus kulgeb väljakujunenud taktis, ilma tõsisemate sisuliste muudatusteta. Asjaajamisel on märgata „ülekoormatusega“ kaasnevaid märke. Juhtimisstruktuuri täiustamise ettepanek selleks jäigi. Liidu rahvusvahelistest kogemustest osasaamine on olnud marginaalne;
- Liidu jooksva tegevuse eesmärgid on asendunud eelarve täitmise eesmärgiga, mis on küll vajalik ent mitte niiväga liidu liikmete ootustele vastav, sest – ja siit tuleb levinuim põhjendus – liidu liikmed on ju rahul sellega, mis on ja muudatusi väidetavalt ei oodata; Siin tuleks leida tasakaal eelarve täitmise ja liidu liikmete huvide vahel.
- Vaatamata jõupingutustele puudub juristi kutse kvalifikatsiooni kehtestamise mudel ning see on asendumas ühtse juristieksami mudeliga, milles nüüdseks oleme küll taastanud oma partneri rolli justiitsministeeriumile ja avanud tee diskussiooniks.
- Liidu jätkusuutlikkuse taastamine läbi noorte töö arendamise. Aastaid tagasi hoogsalt alguse saanud noorteühenduse töö on kahjuks seiskunud. Põhjuseid siinkohal ei analüüsi, kuid on selge, et valitseb mõtete kriis nii noorte kui ka liidu liikmete arvu suurendamiseks. Üsna sageli kohtad tänapäevale iseloomulikku vastusküsimust aga mida ma vastu saan? Mõõnan, et liidu tegevus on siin olnud väheaktiivne ja noorte huvi tänase liidu vastu ei ole „seksikas“.

- Aga mida üldse saab liidu liige? – koolitus, osasaamine ühenduste ja juristide klubi tegevustest, õppereisidest ning mõistagi osalemine eesti juristide päevade korraldamisel – ja see ongi väga tore ja üks liidu liikmete ootuste väljunditest. Kuid kas me sellega peaksime piirduma? (Suured tänusõnad euroopa õiguse ja ettevõtlike juristide ühendustele ning juristide klubi eestvedajatele, kes liikmete huvi latti on väga kõrgel hoidnud). Samas on ühiskondlikel teemadel kaasaraäkimise võimalused ja kutsetöös tekkinud muredele liidu poolse toe leidmine olnud avatud, kuid liidu liikmetele siiski paraku vähe teadvustatud. Parandamise koht on siin täiesti olemas.
- Arutelude hulgas olen korduvalt kogenud mõtet – nimetame liidu tegevuse ümber klubiliseks tegevuseks ja järgime mõne naaberriigi vastava organisatsiooni tegevust ning piirdume tõesti vaid klubiliste ootuste realiseerimisega; isiklikult ei ole veendunud selle mõtte realiseerimise otstarbekuses, kuna liidul on võimalus „päästa“ oma positsioon õigusteenuste turul läbi kutsetegevuse süsteemi korrastamise ühiskonnas tervikuna, kus liidule võiks jääda juristi kutse andmise korraldamise ja järelevalve roll kutseseaduse alusel ja läbi osalemine ühtse juristieksami seaduse väljatöötamisel. EJL saaks hakata realiseerima mõtet juristide ühendusest (Law Society) ja juristikutse määretlemisest. Ehkki oleme vastava mõttearenduse esitanud nii justiitsministrile kui ka arvamuseks ühtse juristieksami juurde, siis kas Liit ise on õiguspoliitiliselt selleks valmis. Mina seda ei näe ega tunne, isegi mitte liidu kõigi juhtorganite liikmete poolt. Ja kindlasti ei saaks Liit enne ka riigikogu õiguskomisjonile oma mõtteid esitada. Ilma Liidu sisemise konsensuseta aga edasi ei saa.

Siinkohal soovin tänada liidu mõtete üldistamisel ja nende formuleerimisel eraldi ettevõtlike juristide ühenduse liikmeid ja eraldi hr Aare Kruuserit märkimisväärse panuse eest liidu seisukoha kujundamise osalemisel ja esitamise ettevalmistamisel.

Ehk siis liidu õiguspoliitiliseks küsimuseks jääb, kas liidu ja tema liikmete ning juristi kui kutse positsioneerimine õigusteenuste turul oleks ootuspärane meie liikmete jaoks ja kas tuleks selle korraldamisega toime. Kas meie hulgas on sedavõrd pädevaid liikmeid (sh juhtorganites) kes oleksid valmis kontaktjoonele sööstma – kas siis liidu sõltumatu hääletoruna või parteidest sõltuvatena? Leian, et vajadus õigusteenuste osutamise struktuuri järele ühiskonnas on oluline. Sellega saaksime määratleda juristi kutse ja piiritleda juristide tegevusvaldkonnad. Usun, et siin võiks EJL-l olla kanda oluline roll.

EJL õiguspoliitika kujundamist aga suunab meie volikogu, kelle roll liidu tuleviku määratlemisel on ja peab olema kõige tähtsam.

Liidu ja ennekõike tema volikogu, kui Liidu õiguspoliitiliste suuniste andja ees on selle lühikokkuvõtte järelmina lahendada lähitulevikus olulised küsimused, mis oleksid ühtlasi aluseks järgmise juhatuse töö oodatavateks eesmärkideks:

- Mis on EJL ja millise tee valime Eesti juristkonna huvide esindamiseks? Läbi järjekindla diskussiooni, kõiki liidu liikmeid kaasates.
- Milline peab olema EJL roll õiguspoliitiliste otsuste vastuvõtmisel ja millised peavad olema järgmise presidentuuri tegevuseesmärgid.
- Milline peab olema EJL kantselei struktuur oodatavate õiguspoliitiliste otsuste ja õigusteenuste (pean silmas tasuta õigusabi ja võlanõustamine) elluviimiseks;
- Presidentuuri liikmetele õiguslase teenuse osutamise **kogemusnõuete kehtestamine, mille eelduseks oleks juristi kutse ja töötamine juristina.** Vajadusel presidentuuri volituste suurendamine õiguspoliitiliste otsuste tegemisel ja selleks põhikirja muutmine. Presidentuuri liikmete rotatsiooninõude kehtestamine.
- Eelneva põhjal Liidu juhtimisorganitesse rohkem kompetentsi ja vastutustunnet, mitte jättes seda ainult erinevate istungite toimumise ajaks.

Tean, et siin esitatud kolmaasta kokkuvõtavad mõtted on olnud sageli ka kuluaarivestluste sisuks, neid tänase kvoorumi ees avalikult välja toomata. Minu sooviks on olla hetkel sõnumitoojaks kõigile tänasetele ja kindlasti ka uutele volikogu ja juhatuse liikmetele ja need ühtlasi üle anda kaasavarana uuele volikogule, kelle käes on meie tuleviku suunamine ja juhatusele, kelle käes on volikogu heade mõtete elluviimine. Vajame laiemat diskussiooni EJL tuleviku üle.

Kindlasti oleme praeguse juhatusega ajanud liidu nimel õiget asja – samaaegselt jätkanud olemasoleva töökorraldusega, diagnoosinud liidu arenguvõimalusi ja esitanud omapoolseid seisukohti aktuaalsetel õiguspoliitilistel teemadel ja sisekorralduslikus asjaajamises. On olnud huvitav ja igapäevase ametiülese mõtlemise ja tegutsemise aeg. Omalt poolt soovin siiralt tänada häid kolleege Kristit, Maid ja Kristat koostöö eest ja volikogu kaasamõtlemise eest ulatuses, millele juhatuse ise on ainekandnud.

Paremini saab alati ja see võimalus on uuel juhatuse ja volikogu koosseisul! Edu meile!